

ΙΕΡΟΣ ΠΟΛΥΚΑΡΠΟΣ

ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΟΝ ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΜΕΝΟΝ ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΟΝ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ
ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΠΡΟΝΟΙΑ· ΚΑΙ ΕΠΙΣΤΑΣΙΑ· ΤΟΥ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΟΥ ΣΜΥΡΝΗΣ κ. κ. ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ
ΠΡΟΣ ΟΦΕΛΟΣ ΤΗΣ ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΗΣ ΑΔΕΛΦΟΤΗΤΟΣ "ΕΥΣΕΒΕΙΑΣ",

ΕΤΟΣ Γ. || ΕΝ ΣΜΥΡΝΗ τῇ 15 Μαρτίου 1914 || ΑΡΙΘ. 154

«Ἴδου ἡ δούλη Κυρίου, γένοιτό μοι κατὰ τὸ
ῥῆμά σου». (Λουκ. Α', 38).

Η ΠΡΟΣΦΩΝΗΣΙΣ

ἣν ἀπήγγειλεν ἐπὶ τοῦ τάφου τοῦ ἐν Κυρίῳ κεκοιμημένου

Πατριάρχου ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ

ὁ Μητροπολίτης Σμύρνης κ. κ. ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ

Ἀγαπητοὶ ἐν Χριστῷ ἀδελφοί,

Πρὶν παραδώσωμεν εἰς τὴν μητέρα γῆν τὸ σκῆνος τοῦ ἀειμνήστου, καὶ ἀναμίξωμεν τὸν χοῦν μετὰ τὸν χοῦν, καὶ τὴν κόνιν τῆς γῆς μετὰ τὸν σάκκον τοῦτον ἡς σποδοῦ καὶ τῶν κοκκάλων, σάκκον ὅμως· ὅστις ἐπὶ 82 μακρὰ ἔτη περιέκλειε μίαν τόσον φωτοβόλον διάνοιαν καὶ μίαν τόσον γενναίαν μετὰ ὑψηλοτάτας ἐμπνεύσεις καὶ διαθέσεις καρδίας, ἐπιτρέψατέ μοι νὰ σᾶς εἴπω ὀλίγας λέξεις.

Ἀδελφοί, ὡς δὲν ἀγνοεῖτε, παραδίδομεν εἰς τὰς ἀγκάλας τῆς μητρὸς γῆς, ἕν μὲγα στοιχεῖον, ἕνα Πρεσβύτερον ἀληθῶς θεοπρεπεῖ, Πατέρα καὶ Ἀρχοντα τοῦ λαοῦ γνήσιον καὶ ἀληθινόν, Πατριάρχην καὶ Ἱεροφάντην τῆς Ὁρθοδόξου ἡμῶν Ἐκκλησίας καὶ πίστεως, μέγαν, πιστὸν καὶ δόκιμον ἐν τῷ Γένει μας. Παραδίδομεν τὸν πλήρη ἡμερῶν, τὸν ἔμπλεον σοφίας, τὸν τύπον καὶ ὑπογραμμὸν πάσης κατὰ Χριστὸν ἀρετῆς, τὸν κανόνα καὶ γνώμονα πάσης ἐκ τῶν πατέρων κατερχομένης ἀσφαλοῦς καὶ ἀπηκριβωμένης ἐκκλησιαστικῆς διατάξεως καὶ παραδόσεως, τὸν καὶ τρόπων μέτοχον καὶ θρόνων

διάδοχον τῶν ἀξίως ἐπὶ τοῦ χρυσοῦ Πιτριαρχικοῦ Θρόνου τῆς βασιλίδος τῶν πόλεων ἀναβάντων ἀειμνήστων καὶ ἀγιωτάτων Πατριάρχων, τὸν κρύπτοντα ὑπὸ ἀθόρυβον καὶ μειριόφρονα καὶ ἀληθῶς χριστιανικὸν βίον, ὃν ἔζησεν ἐν τῷ μέσῳ ἡμῶν, (εἶτε τὰς ὑπάτας ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ καὶ τῷ Γένει ἡμῶν διεχειρῶντο Ἀρχάς, εἶτε εἰς τὸν ἀπράγμονα καὶ ἐρημικὸν ἐν τῇ ὥραίᾳ καὶ δροσοσταλάτῳ ταύτῃ Νήσῳ κατεδικάζετο βίον), τὸν κρύπτοντα λέγω ὑπὸ τριούτον ἀθόρυβον καὶ μετριόφρονα βίον γενναιοτάτας ἐμπνεύσεις ἀκτινοβόλου ἀρετῆς, πίστεως εἰς τὸν Θεὸν καὶ τὸ μέλλον τῆς Ἐκκλησίας ἀκραδάντου, ζήλου φλογεροῦ καὶ θείου ὑπὲρ τοῦ ὀνόματος τοῦ Χριστοῦ καὶ τῆς ἀωμότητος ἡμῶν πίστεως, καὶ ἐπὶ πάντων ἐμπνεύσεως καὶ ἀγάπης πρὸς πάντας καὶ πρὸς αὐτοὺς ἔτι τοὺς ἐχθροὺς του, ἀγάπης ὅχι ψευδοῦς καὶ κιβδήλου, ἀλλὰ γνησίως χριστιανικῆς, ἀκαταλήπτου καὶ ἀκατανοήτου διὰ πολλοὺς ἔξ ἡμῶν, κηδεύομεν καὶ παραδίδομεν εἰς τὴν μητέρα μας γῆν τὸν σεπτότατον Οἰκουμηνικὸν Πατρι-

άρχην Κωνσταντινουπόλεως Κωνσταντινῶν τὸν ἀπὸ Ἐφέσου, τὸν Χίον, τὸν συνετόν, καὶ παραπέμπομεν αὐτὸν εἰς τὴν αἰωνιότητα, «εἰς ἀνάστασιν ζωῆς» ὡς εἶπε τὸ ἀψευδὲς στόμα τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ.

Ἀδελφοὶ καὶ πατέρες, δὲν θέλω ἐγὼ ν' ἀναμνήσω ὑμᾶς κατὰ τὰς σεμνοτάτας ταύτας στιγμὰς, οἷας καὶ ὅσας μεγάλας καὶ χρησιμώτατας ὑπηρεσίας παρέσχεν εἰς τὸ Γένος καὶ τὴν Ἐκκλησίαν ὁ ἀειμνήστου, δὲν θέλω νὰ ἐξάρω τὸ ὑπ' αὐτοῦ ἐπιτελεσθὲν ἀθόρυβον πλὴν κραταιὸν καὶ σφὸν καὶ παραμόνιμον ποιμαντορικὸν του ἔργον καὶ ἐν ἡμέραις εὐδίας ἐν τῇ ὥραίᾳ καὶ ἐρατεινῇ νήσῳ τῆς Μιτυλήνης καὶ ἐν τῇ περιλάμπρῳ Ἀποστολικῇ Ἐκκλησίᾳ τῆς Ἐφέσου, τὰς ὁποίας ἐποίησε κατὰ τὴν συνοῦσαν αὐτῷ σοφίαν καὶ σύνεσιν μετὰ φρονήσεως μοναδικῆς καὶ ἀπαρσιμῆς, μετὰ εὐορκίας καὶ αὐταπαρνήσεως καὶ πίστεως, ὡς γνήσιος καὶ καλὸς ποιμὴν «τύπος γιγνόμενος τοῦ ποιμνίου ἐν πίστει, ἐν ἀγάπῃ, ἐν ἀνασιροφῇ», ἀλλ' ἰδίως ἐν ἡμέραις χαλεπαῖς καὶ δυοχειμέροις, κατὰ τὰς ἀλησμονήτους ἐκείνας ἡμέρας τῆς Μεγάλης ἐβδομάδος τῶν παθῶν τοῦ 1897, ὅποτε ἀκριβῶς ἔλαχε τῷ ἀειμνήστῳ ὁ βαρὺς κλῆρος νὰ κληθῇ ν' ἀναβῆ τὰς ἐνδόξους βαθμίδας τοῦ Πατριαρχικοῦ τῆς Κωνσταντινουπόλεως

Θρόνου, καὶ ὅποτε ἀκριβῶς πάντων τῶν πρώτων τῶν θρόνων τῶν Χρυσοστόμων καὶ Γρηγορίων ἐν πνεύματι προφητικῷ προέβλεπε καὶ προέλεγε ἐν τῷ ἐνθρονιστηρίῳ λόγῳ του ὁ ἀοίδιμος, ὅτι «διορᾷ ἀπὸ τῆς στιγμῆς ταύτης διανοιγομένην πρὸ αὐτοῦ τὴν πρὸς τὸν Γολγοθᾶν φέρουσαν τραχεῖαν καὶ δύσκολον ὁδόν».

Καὶ ὡς προέβλεπε καὶ προέλεγε ὁ μακάριος, οὕτω καὶ ἐγένετο. Ὑψώσας τὸ σύμβολον τῆς Ἐκκλησίας καὶ τοῦ Γένους πανταχοῦ ὅπου κίνδυνος, κατεβιβάσθη αὐτὸς τοῦ Θρόνου ἐν ἡμέραις ὑψίστης διὰ τὸν ὀρθόδοξον χριστιανικὸν κόσμον ἀγιστείας· ἐσταυρώθη ἐν ἡμέρᾳ Μεγάλῃ Παρασκευῆς, ὡς οἱ πλείστοι τῶν ἀκολουθησάτων τοῖς ἴχνεσι τοῦ Κυρίου Μεγάλων τῆς Ἐκκλησίας καὶ τοῦ Γένους μας Πατριάρχων, θεοπρεπεῖς ὄντως καὶ ἀληθεῖς τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ Ἱεροφάνται, οἱ ἐγένοντο ὁ θεοπρεπὴς πρεσβύτερος καὶ πολιούχος τῆς κατὰ Σμύρναν Ἐκκλησίας Ἱερὸς Πολύκαρπος, ἀναβιβασθεὶς ἐπὶ τῆς πυρᾶς καὶ καεὶς ἐν μέσῳ τοῦ Σταδίου τῆς Σμύρνης, τοῦ Γολγοθᾶ τούτου τῆς Ἀσίας τῆς Μικρᾶς ἐν ἡμέρᾳ Μεγάλῃ Σαββάτου, ὅλος ὑπῆρξεν ὁ μακάριος Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος βιαίως ἀποσπασθεὶς ἀπὸ τοῦ Ναοῦ τῆς τοῦ Θεοῦ Σοφίας, ἄλλου τούτου Γολγοθᾶ τῆς πανταχοῦ γῆς ἐξη-

πλωμένης Ὁρθοδόξου πίστεως, καὶ διὰ τῆς λόγῃς τῶν στρατιωτῶν ἐκδιωχθεὶς ἀπὸ τοῦ βαπτιστηρίου, ὅπερ ἐπληρώθη πτωμάτων καὶ αἱμάτων, ἐν ἡμέρᾳ Μεγάλου Σαββάτου, καὶ ἀπαχθεὶς εἰς τὴν ἐξορίαν εἰς τὰ Κόμανα, τὴν Κουκουσὸν καὶ τὴν Πιτυοῦντα ὅπου ἐξόριστος ἀφῆκε τὰς ἐσχάτας του πνοάς, ὡς συνέβη καὶ εἰς τὸ Θεολόγον Γρηγόριον διωχθέντα καὶ καταβάντα τὸν θρόνον ἐν ἡμέρᾳ Μ. Πάσχα, καὶ ἀφήσαι τα τὴν πόλιν καὶ τὰ βασίλεια καὶ τὴν ὑπόκρισιν, διότι ἔλεγεν ὁ ἀοιδίμος ὅτι, «οὐδὲν ἄλλο τόσον δεδοικεν ὅσον Σύνοδοι Ἐπισκόπων», ὡς ἐγένετο εἰς τὸν ἀοιδίμον Γρηγόριον τὸν Ε΄ ἐν αὐτῇ τῇ λαμπροφύρῳ τοῦ Πάσχα ἡμέρᾳ ἀπαγχονισθέντα, καὶ ὡς ἐγένετο καὶ εἰς τόσους καὶ τόσους μυρίους ὅσους ἄλλους. *Εἰς τὴν χρυσοῦν αὐτὴν σειρὰν τῶν Μεγάλων τούτων Πατριαρχῶν καταλέγεται, ἀδελφοί, καὶ ὁ ἀοιδίμος Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης Κωνσταντινῶν.*

Περὶ πάντων τούτων διατὶ ἐγένοντο, πῶς ἐγένοντο, καὶ οἷα ὑπέστησαν τὰ ἀποτελέσματα διὰ τὴν Ἐκκλησίαν καθόλου, καὶ διὰ τοὺς ἐργάτας τῶν ἔργων τούτων τῆς ἀδικίας ἰδίᾳ, θὰ κρίνη ὁ χρόνος καὶ ἡ Ἱστορία ὁ ἀδέκαστος καὶ ἀμερόληπτος οὗτος ἑταστής καὶ κριτῆς τῶν ἀνθρωπίνων πράξεων, τῶν προσώπων καὶ πραγμάτων,

τὰ ὁποῖα πάντα οὕτως ἢ ἄλλως ἐρχονται καὶ παρέρχονται ἀπὸ τῆς σκηνῆς τοῦ κόσμου καὶ ἀλληλοδι-αδόχως ἀκμάζουσιν, ἀνθοῦσι, φθίνουσιν καὶ μαραίνονται, καὶ ἐμφανίζονται καὶ ἀφανίζονται ἀπὸ τοῦ προσώπου τῆς γῆς, νέα δὲ γενεὰ μετ' ὀλίγον ἐρχεσθαι καὶ βαδίζει καὶ πατεῖ ἐπὶ τοῦ χόματος καὶ τῆς κλίεως τῶν προαπελθόντων, χωρὶς ναῖ ἐνδιδιφέρειται πλέον περὶ αὐτῶν καὶ χωρὶς μηδεμίαν ναῖ ποιῆται αὐτῶν μνησιν. ὡς συμβαίνει σήμερον καὶ διὰ τὸν Πατριάρχην Κωνσταντινῶν, καὶ ὅπως θὰ συμβῆ ἄριον καὶ δι' ἡμᾶς.

Πλὴν ὅσον καὶ ἂν πᾶν ὅ,τι ἐγένετο ἀποθνήσκει, πᾶν ὅ,τι ἦνθησε μαραίνεται, πᾶν ὅ,τι ὑψώθη καιαπίπτει καὶ πᾶν ὅ,τι ἐγένετο ἀπόλλυται, ὅμως ὑπάρχει καὶ τι τὸ ὁποῖον δὲν ἀποθνήσκει δὲν μαραίνεται, δὲν καιαπίπτει, δὲν ἀπόλλυται, καὶ τοῦτο εἶνε ἡ ἀρετὴ καὶ τὸ ὄνομα τὸ καλόν. Τοῦτο εἶνε πᾶν ὅ,τι ἀνήκει καθαρῶς εἰς τὸν ἀνθρώπον, καὶ ὅ,τι ἀπορρέει ἐκ τῶν διαυγῶν πηγῶν τῆς ἀνθρωπίνης καρδίας. Τοῦτο δὲ εἶνε τὸ ὁποῖον ὀδηγεῖ καὶ τοὺς ἐνορέτους καὶ χρηστοὺς μετὰ τὴν ἐντεῦθεν ἔξοδον εἰς λαμπρὸν προορισμὸν συμφώνως πρὸς τὴν μαρτυρίαν τοῦ Κυρίου «καὶ ἐκπορεύονται οἱ τὰ ἀγαθὰ ποιήσαντες εἰς ἀνάστασιν ζωῆς», ὅσοι ὅμως δὲν ἀπέλαβον ἐνταῦθα τὸν μισθὸν αὐτῶν δι' εὐφημιῶν καὶ

χειροκροτημάτων καὶ ἄλλου τοιούτου θορύβου καὶ κατὰ συνθήκην ψευδοῦς καὶ νόθου θαυμασμοῦ, ἀλλὰ ἐδοκιμάσθησαν ὡς χρυσοὶ ἐν χωνευτηρίῳ παραθεωρούμενοι, ὀλιγορούμενοι, παρερριμένοι, ἐνῶ τὸ ἔργον τῶν ἦτο μέγα καὶ εὐλογημένον. Ἡ κραταιὰ αὕτη περὶ μισθαποδοσίας διδασκαλία, ἐνῶ δίδει ἡμῖν τὴν λύσιν τῶν αἰνιγμάτων καὶ ἀντιφάσεων τῆς παρούσης ζωῆς, διότι μᾶς παραπέμπει εἰς τὴν μέλλουσαν ζωὴν καὶ εὐδαιμονίαν, μᾶς δίδει ναῖ ἐννοήσωμεν διατὶ ὁ Θεὸς ἀφίνει πολλάκις τοὺς καλλίστους αὐτοῦ θεράποντας ναῖ πίνωσι μέχρι τρυγὸς τὸ πικρὸν ποτήριον τῶν δοκιμασιῶν, χωρὶς ναῖ εὐδοκῆ ναῖ στεφανώσῃ αὐτοὺς ἐνταῦθα διὰ τοῦ στεφάνου τῆς δόξης, καὶ εἰδικῶς διατὶ ἀφῆκεν ὁ Θεὸς ναῖ ἀσκηθῆ ἡ πειθαρχικὴ αὕτη τιμωρία καὶ δοκιμασία τόσον αὐστηρῶς ἐπὶ τοῦ ἐκλεκτοῦ τούτου τέκνου τοῦ αἰμινήστου Πατριάρχου Κωνσταντινῶν.

Διὰ τοῦτο δὲ παρακαλῶ πάντας ὑμᾶς, ὅσοι τιμῶντες τὴν ἀρετὴν, τὴν εὐγένειαν, τὴν σοφίαν, τὴν εὐσέβειαν, περικυκλοῦντες ταύτην τὴν στιγμὴν τὸ γεραρὸν καὶ σεμνὸν τοῦτο καὶ ἱερὸν λείψανον καὶ ἀπονέμετε εἰς αὐτὸ τὰς χρεωστουμένας τιμὰς, ἵνα συνενώσητε τοὺς ἀλαλήτους στεναγμοὺς τῶν καρδιῶν σας ὑπὲρ τοῦ μεγάλου τούτου νεκροῦ, ὅστις ἔζησε

ζωὴν ὁσίαν, ἐλειτούργησε λειτουργίαν ἀμώμητον, ὑπηρέτησε διακονίαν πιστὴν τῇ Ἐκκλησίᾳ καὶ τῷ Γένει καὶ ἠσκήσε πραγματικὴν ἀγιωσύνην ἐπὶ τῆς γῆς, ἰδίως ὑμεῖς οἱ νεαροὶ τῆς τροφοῦ καὶ μητρὸς ἡμῶν Θεολογικῆς ταύτης Σχολῆς τρόφιμοι, ὅσοι προπαιδεύεσθε καὶ ἀσκεῖσθε ἐνταῦθα, ἵνα διακονήσητε τῷ Γένει καὶ τῇ Ἐκκλησίᾳ πιστῶς καὶ θεαρέστως, διαδεχόμενοι αὐτὰς τὰς μίαν μετὰ τὴν ἄλλην ἐκλειπούσας καθ' ἐνάσῃν μεγάλας ἐκκλησιαστικὰς φυσιολογίας καὶ πληροῦντες τὰ δημιουργούμενα κενὰ εἰς τὰ στελέχη τῶν ἀξιωματικῶν καὶ λειτουργῶν τῆς Ἐκκλησίας, πάντες λέγω ὑμεῖς, ὅσοι μοῦ ἀκούετε τὴν στιγμὴν ταύτην, ὅποτε τὸ ὑστατον ὑστατον ἐν τῷ μέσῳ ὑμῶν ὁ ἀειμνηστὸς Πατριάρχης, συνενώσατε τοὺς ἀλαλήτους στεναγμοὺς τῶν καρδιῶν σας καὶ δεῦτε αἰτησώμεθα παρὰ τοῦ μισθαποδότου Θεοῦ ὡς κληρον τῆς ἀφ' ἡμῶν ἀποχωρισμένης μεγάλης ταύτης Ἀγιωσύνης τὸ ναῖ ἐκπορευθῆ, κατὰ τὴν ἐπαγγελίαν τοῦ Κυρίου «εἰς ἀνάστασιν ζωῆς», ναῖ εἰσέλθῃ ἐν τῇ χώρᾳ τῶν πραέων, ναῖ κατασκηνώσῃ ἐν ταῖς σκηναῖς καὶ ταῖς μοναῖς τῶν ἐκλεκτῶν, ἐκεῖ ὅπου ἐν χειρὶ Θεοῦ εὐθρηνται οἱ ἀπ' αἰῶνος κεκοιμημένοι δίκαιοι, ὅσοι εὐηρέστησαν τῷ Θεῷ, καὶ ἰδίᾳ οἱ Μεγάλοι ἐκείνοι Πατριάρχαι ἀπὸ τοῦ Ἐνώχ, ὅστις πρῶτος ἤρξατο ἐπιμαλεῖ

σθαι τὸν Θεόν, τοῦ Νῶε, τοῦ Ἀβραάμ, τοῦ Μωϋσέως, τοῦ Ἀαρών, τοῦ Πολύκαρπου, τοῦ Χρυσοστόμου, τοῦ Γρηγορίου, καὶ ἄλλων ἐντεῦθεν ἐξοδὸν νὰ ἐκπορεύονται πάντες· οἱ τὰ ἀγαθὰ ποιήσαντες κοινωφελεῖς ἄρχοντες λαῶν, ὅσοι διεχειρίσθησαν μεγάλα ἀξιώματα, ἀνέλαβον ἀπέναντι Θεοῦ καὶ ἀνθρώπων ὑψίστας εὐθύνας, καθώσιασαν ἑαυτοὺς ὑπὲρ

τῆς εὐλαϊμονίας τῶν συγχρόνων καὶ τῶν μεταγενεστέρων, καὶ παντοιοτρόπως ἠγωνίσθησαν ν' ἀφήσασιν ὀπισθὲν τῶν τὸν κόσμον καλλίτερον ἢ ὅσον εὔρον αὐτόν, καὶ πλέον ὅμοιον πρὸς τὸν οὐρανόν, ὅλος τῷ ὄντι ἐγένετο ἐν τοῖς ἐσχάτοις τούτοις καιροῖς· καὶ ὁ ἀοιδίμος οὗτος Πατριάρχης Κωνσταντῖνος, οὗ αἰωνία, ἅς ἀναφωνήσωμεν οἱ πάντες, εἴη ἡ μνήμη, Ἀμήν.

ΛΟΓΟΣ ΕΠΙΚΗΔΕΙΟΣ

ἐκφωνηθεὶς ἐν τῷ ἱερῷ ναῷ τῆς ἱερᾶς Θεολογικῆς Σχολῆς Χάλκης, εἰς τὸν ἐν Κυρίῳ κοιμηθέντα πρ. Οἰκουμενικὸν Πατριάρχην ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΝ τὸν Ε' ὑπὸ τοῦ Διευθυντοῦ αὐτῆς Μητροπολίτου Σελευκείας

ΓΕΡΜΑΝΟΥ

Ἡρέμα καὶ γαληνίως, ὡς δύο ἀστὴρ ἔωθεν ἀνατείλας ἐν τῷ ἐκκλησιαστικῷ καὶ ἔθνικῷ στερεώματι καὶ ἀφθόνοισι σκορπίσας ἰδίᾳ κατὰ τὸ μερσοσάνημα τὰς φασφόρους αὐτοῦ ἀκτῖνας, ἡρέμα λέγω καὶ γαληνίως ἐβυθίσθη πρότερον εἰς τὸν ἄπειρον ὠκεανὸν τῆς αἰωνιότητος ἐν τῇ ἐρατεινῇ Χάλκῃ ὁ ἀοιδίμος Πατριάρχης Κωνσταντῖνος Ε', ὁ σοφός. Ἐοβέσθη ἡ εὐρεῖα καὶ φωταυγῆς διάνοια, τὸ δὲ καὶ νηφάλιον πνεῦμα, ἡ ὀρθόφρων καὶ ἀνεπισηφλήτης κρίσις, ἡ σιγή τῆς εὐθύτητος καὶ νομιμοφροσύνης, ἅτινα καὶ δρωῖντα καὶ ἰδιωτεύοντα ἀνέδειξαν αὐτὸν ἓνα τῶν κρατίστων Πατριαρχῶν, οἵτινες κατὰ τὸν περιουδένοντα αἰῶνα ἐκόσμησαν τὸν ἀγακλυτὸν τοῦ Χρυσοστόμου καὶ τοῦ Φωτίου θρόνον. Ἐσίγησε τὴν μόρσιμον τοῦ θαλά-

του σιγὴν τὸ ἡδὺν καὶ εὐλαλον στόμα, τὸ προχέον ἀπαύστως τοὺς κρουνοὺς τῆς εὐαγγελικῆς ῥητορείας καὶ καταρδεύον τὰς ψυχὰς τῶν ἀκροατῶν καὶ συνομιλητῶν αὐτοῦ καὶ ἐθραύσθη ἡ ἡδύμολπος χορδή, ἡ ἀπηχοῦσα τὰς θεοσεσίας τῆς οὐρανοῦ ὑμνωδίας μολπᾶς. Ἐπαισε τέλος νὰ πάλῃ τοὺς εὐγενεῖς ὑπὲρ τοῦ μεγαλείου καὶ τῆς Ἐκκλησίας καὶ τοῦ ἔθνους παλμοὺς τὸ ἀδιάπτωτον φρόνημα, ἡ ζῶσα εὐσέβεια, ὁ τύπος καὶ κανὼν τῆς πρὸς τὰ θεῖα καὶ πάτρια εὐλαβείας, ἡ ἐνοσάρκωσις τῆς εὐγενείας καὶ εὐπροσηγορίας, ὁ ὑπογραμμὸς τῆς χερσὶς τάξεως καὶ τῆς ἀνεπιδείκτου ἀπλότητος, τὸ πρότυπον τῆς πατριαρχικῆς ἐμβριθείας καὶ ἀξιοπρεπείας, ἡ φύσει ἀγαθὴ καὶ εὐσυνπάθητος καρδιά. Ἀλλὰ τὴν πένθιμον ταύτην σιγὴν διακόπτει ἤδη ἅπ' αὐτῆς τῆς

ὄρας τοῦ θανάτου ἢ ταχύτερος φήμη οὐχὶ πλέον ἀπὸ στόματος εἰς στόμα μετὰ τῆς βαρυτάτης ἀγγελίας καὶ τὴν μεγάλην τοῦ ἀνδρὸς ἀρετὴν πληροφοροῦσα, ἀλλ' αὐτὸ τοῦτο ἐπὶ τῶν στομάτων διαλαλαλοῦσα καὶ ἀνὰ σύμπαν τὸ ἑλληνικὸν καὶ ὀρθόδοξον ἐξαγγέλλουσα οἶαν καὶ ἡλικίαν ὑπέστησαν ἐπὶ τῷ θανάτῳ τούτῳ ἀπώλειαν αἱ καλά τῆς Μνημοσύνης θυγατέρες καὶ τῆς ἱερᾶς καὶ ἔσω σοφίας ἡ Δέσποινα «τὴν σοφίαν αὐτοῦ διηγήσονται ἔθνη». Καὶ τῆς κρατερᾶς ταύτης καὶ μυριοστόμου ἐξαγγελίας καὶ τῆς ἰσχυρᾶς καὶ βαθείας ταύτης συγκινήσεως προεξάρχει, ὡς εἰκός, αὐτὴ ἡ Μήτηρ Ἐκκλησία μετὰ τῶν ὑπᾶτων αὐτῆς προπέμποῦσα εἰς τὴν αἰωνιότητα τιμῶν Ἐκείνον, ὅστις λαμπρὰν καὶ φωτεινὴν ἀνέγραψε σελίδα ἐν ταῖς δέλτοις τῆς αἰωνοβίου αὐτῆς ἱστορίας καὶ ἐν ἐκκλησίᾳ πολλῇ καὶ πυκνίζούσῃ ἀναζωγραφοῦσα τὰς ἀρετὰς αὐτοῦ· τὸν δὲ ἔπαινον αὐτοῦ ἐξαγγελεῖ Ἐκκλησία· Ἀλλ' οἴμοι! εἰς τίνας ἀναξίου καὶ γλῶσσαν καὶ διάνοιαν ἀνετέθη τὸ βαρὺ ἔργον τῆς πιστῆς καὶ ἐντέχνου καλλιγραφίσεως τῆς φωτοβόλου εἰκόνας του, σεπτὴ καὶ ἀοιδίμη Πατριάρχα, καὶ πόσον μᾶλλον θὰ ἠὺφραινεν τὴν μακαρίαν Σου ψυχὴν τὸ σιγηλὸν καὶ ἀπείριτον πένθος τῶν ἀκολουθούντων τὴν ἐντεῦθεν ἐκφορὰν Σου! Σύγγνωθι ἄρα καὶ πάρεσο καὶ ἄνωθεν ἐπίκουρος εἰς τὸ εὐσεβὲς μέν, ἀλλὰ παράτολμον ἐγγεῖρημα.

Τρεῖς εἶνε, Παναγιώτατε Δέσποτα, βαρυνπενθὲς ἐκκλησιαστικὸν φρόνημα, ἐφ' ᾧ διεκρίθη καθ' ὅλον τὸν μετὰ ταῦτα βίον αὐτοῦ, ἀλλὰ καὶ τὸν ἀληθῆ πρὸς τὸν ἑλληνα λόγον ἔρωτα καὶ τὴν λεπτήν ἐκείνην χάριν, ἣτις ἐπήνθει πάντα τῆς σοφῆς αὐτοῦ διανοίας τὰ ἔργονα. Πρὸπεμφθεὶς ἀριστεύων τοῦ ἱεροῦ τούτου σεμνείου καὶ τὸ διδασκτικὸν τριβώνιον κατ' ἀρχὰς τῆς Σινώπης περιβληθεὶς μετέλλαξε τοῦτο μετ' οὐ πολὺ διὰ τοῦ φοιτητικοῦ ἐδωλίου ἐν τῷ δαιμονίῳ τῆς Παλλάδος πτολιέθρου.

Ἦταν τόσοι οἱ δεσμοὶ οἱ συνδέοντες τοὺς ἐν τῇ ἱερᾷ ταύτῃ Σχολῇ ἐναγωνιζο-

δρου τοῦ Αἰγαίου νύμφης, τῆς μυροβόλου Χίου, ὁ Κωνσταντῖνος Βαλιάδης, γεννηθεὶς κατὰ Νοέμβριον τοῦ σωτηρίου ἔτους 1833 ἐκ γονέων εὐσεβῶν, Νικολάου προσηγορευτοῦ καὶ Μαρίας καὶ παιδιώδεν τὰ ἱερά γράμματα ποτιθεὶς, ἐνωρὶς ἐφείλκυσε τὴν εὐνοίαν τοῦ ἀοιδίμου Μητροπολίτου Χίου Σωφροίου διὰ τῆς ἐπιμελείας, τῆς χρηστότητος τῶν ἡθῶν καὶ τοῦ καλλιφώνου αὐτοῦ. Ὑπὸ τὴν ἡθικὴν δὲ τούτου προσηγορίαν τὸν δόλιχον τῶν ἐν τῷ αὐτόθι Γυμνασίῳ σπουδῶν αἰσίως διαπεράνας, ἐξεπέμφθη ἄρτι πρόσηβος ὢν ἐπὶ τὴν ἱερὰν ταύτην τῆς Νέας Σιών σκοπιάν, ἣν πρὸ ὀκταετίας εἶχεν ἀνυψώθη ἐπὶ τοῦ λόφου τούτου ἡ εὐσέβεια καὶ φιλομουσία ἀοιδίμου Πατριάρχου Γερμανοῦ τοῦ Δ'. Καὶ ἰνταῦθα δὲν ἐβράδυναν ν' ἀναδείξωσιν αὐτὸν μετὰ τῶν κρατίστων τῆς θύραθεν καὶ τῆς ἔσω σοφίας ὑποφητῶν ἡ ἐπιμελεία, ἡ φυσικὴ δεξιότης καὶ μάλιστα ἡ ἄδολος εὐσέβεια καὶ ἡ ἀπαράμιλλος πρὸς τοὺς διδασκάλους αὐτοῦ ἀγάπη. Προσέβη καὶ μετὰ ταῦτα ἐν συγκινήσει καὶ μετὰ θελγούσης διηγηματικότητος δὲν ἀνεμιμήσκειτο ὁ ἀοιδίμος μετ' εὐφημιῶν τῆς στοργῆς, ἣν μαθητεύοντι ἐπεδαψίλευσεν αὐτῷ, ὅτε ἀείμνητος Σχολάρχης Κωνσταντῖνος ὁ Τυπάλδος, Δεάνδρος ὁ Ἀρθρατικῆς καὶ μάλιστα πάντων ἡ ἀηδῶν τοῦ Βοσπόρου Ἡλίας ὁ Τανταλίδης, Περὰ τοιοῦτοις μαθητευθεὶς διδασκάλους εὐνόητον οἶε ὁ Κωνσταντῖνος ἐνεπνεύσθη οὐ μόνον τὸ γνήσιον ἐκκλησιαστικὸν φρόνημα, ἐφ' ᾧ διεκρίθη καθ' ὅλον τὸν μετὰ ταῦτα βίον αὐτοῦ, ἀλλὰ καὶ τὸν ἀληθῆ πρὸς τὸν ἑλληνα λόγον ἔρωτα καὶ τὴν λεπτήν ἐκείνην χάριν, ἣτις ἐπήνθει πάντα τῆς σοφῆς αὐτοῦ διανοίας τὰ ἔργονα. Πρὸπεμφθεὶς ἀριστεύων τοῦ ἱεροῦ τούτου σεμνείου καὶ τὸ διδασκτικὸν τριβώνιον κατ' ἀρχὰς τῆς Σινώπης περιβληθεὶς μετέλλαξε τοῦτο μετ' οὐ πολὺ διὰ τοῦ φοιτητικοῦ ἐδωλίου ἐν τῷ δαιμονίῳ τῆς Παλλάδος πτολιέθρου.

Ἦταν τόσοι οἱ δεσμοὶ οἱ συνδέοντες τοὺς ἐν τῇ ἱερᾷ ταύτῃ Σχολῇ ἐναγωνιζο-

μένους πρὸς τοὺς σ-ηπτούχους τῆς τότε ἑλληνικῆς ἐπιστήμης, τὸν Μέγαν λέγω Οἰκονόμον, τὸν Φίλιππον ὠάννον, τὸ Κωνσταντῖνον Ἀσώπιον, καὶ τοσοῦτος ὁ ζήλος, ὃν ἐν τῇ νεαρικῇ καρδίᾳ τοῦ Κωνσταντῖνου ἀνήψεν ὁ φλογερὸς τὸ αἶσθημα Ἡλίας Ταυταλίδης, ὥστε ἀκάθεκτος ἐρρίφθη ἐκεῖ εἰς θεολογικὰς φιλοσοφικὰς καὶ φιλολογικὰς σπουδὰς ἐπιδοθεὶς, μέχρως οὐ ἀνέκοψεν αὐτὸν ἡ εὐτακτικὴ τοῦ προστάτου αὐτοῦ φωνή. Πειθήνιος σπεύδει πρὸς αὐτὸν καὶ μετ' ὀλίγον παρακολουθεῖ αὐτῷ τὰς πατριαρχικὰς τοῦ Οἴκ. Θρόνον βαθμῖδας ἀνερχομένῳ ἰδιαίτερος γραμματεὺς καὶ σύμβουλος, ἀλλὰ πρὸ παντὸς ἀφώσιωμένος θεράπων. Ἀπὸ τῆς ἐποχῆς ταύτης καὶ μετὰ τοῦ βαθμοῦ τοῦ διακόνου ὁ Κωνσταντῖνος ἄρχεται τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ αὐτοῦ βίου, διὰ τῆς σωφροσύνης. τῆς μετριοπαθείας καὶ τῆς ἀρετῆς αὐτοῦ δημιουργήσας κύκλον ὑψηλῶν θαυμασῶν μέγα προβλεπόντων τὸ μέλλον τοῦ νεαροῦ καὶ εὐέλπιδος τῆς χάριτος λευίτου. Ἄλλ' ἡ ἀκάθεκτος δίψα τῆς γνώσεως ἀναστέλλει καὶ αὐξίς τὴν συνέσιον τοῦ πρακτικοῦ ἐκκλησιαστικοῦ αὐτοῦ βίου· διὸ καὶ παραμυθῆσας ἐπὶ τι διάστημα τὸν προστάτην αὐτοῦ παραιτησάμενον τὸν Οἰκουμηνικὸν Θρόνον ἀπαίρει εἰς τὴν Ἐσπερίαν πρὸς συμπλήρωσιν τῶν ἐπιστημονικῶν αὐτοῦ σπουδῶν. Αἱ γνώσεις αὐτοῦ, τὸ ἄδολον ἐκκλησιαστικὸν καὶ ἐθνικὸν φρόνημα καὶ ἡ προκεκτημένη τῶν ἐκκλησιαστικῶν καὶ ἐθνικῶν πραγμάτων πείρα καταλέγουσιν αὐτὸν ἐπανελεθόντα, καίπερ τὸν λιτὸν ἔτι τοῦ διακόνου περιβεβῆμενον βαθμὸν, ἐν τοῖς μέλεσι τῆς Μεγάλης Συνόδου τοῦ 1872 καὶ ἀναβιβάζουσι μετ' ὀλίγον εἰς τὸ ἀξίωμα τοῦ ἀρχιεπισκοπικῆς τῆς Ἱ. Συνόδου. Ἐνταῦθα ἰδίᾳ ἐκφαίνεται οὐ μόνον ἡ φαινή ἀντίληψις περὶ τε τῶν μέγα τότε ἰσχυόντων προσώπων καὶ τῶν ἀπασχολούντων τὴν Ἐκκλησίαν καὶ τὸ ἔθνος μεγάλων ζητημάτων καὶ πραγμάτων, ἀλλὰ καὶ ἡ εὐθυφροσύνη καὶ ἡ ὀριμότης τῆς

κρίσεως καὶ μάλιστα ἡ ἀγαστή τοῦ χαρακτήρου εὐγένεια καὶ μετριοπάθεια. Ἐντεῦθεν ἡ ἐνεργὸς αὐτοῦ συμβολή εἰς τὴν εὐστοχωτέραν τῶν καθ' ἡμᾶς πραγμάτων διηρηθῆσιν κρίνεται ἀπαραίτητος καὶ ὁ ἀρχιμανδριτικῆς Κωνσταντῖνος οἶονεῖ κατὰ κανόνα ἀποτελεῖ μέλος, πασῶν τῶν πρὸς τοῦτο ὀριζομένων ἐπιτροπῶν.

Ἄλλ' ἡ ἀληθῆς ποιμαντικὴ δρᾶσις καὶ αἱ τούτῃ παρομαρτοῦσαι ἀρεταὶ ἐκλάμπουσιν ὡς μετέωρον φωτεινὸν παρὰ τῷ ἀοιδίμῳ Κωνσταντῖνῳ, ἀφ' ἧς στιγμῆς ἐκλέγεται ἐπίσκοπος ψυχῶν ἀναδεχθεὶς κληρονομήσει τῆς Ἐκκλησίας τὴν πνευματικὴν διακυβέρνησιν τῆς Ἱεράς Μητροπόλεως Μιτυλήνης τῷ 1876. Θεῖου ζήλου πρὸς τὴν πνευματικὴν καὶ ἠθικὴν προκοπὴν τοῦ θεοῦθεν αὐτῷ λαχόντος ποιμνίου ἐμπεφορημένος αὐτὸς τε προχέει ἀφθονὰ τὰ νάματα τοῦ εὐαγγελικοῦ κηρύγματος διὰ γλώσσης σαφοῦς καὶ ἀπερίττου καὶ κατανόσει τὰς ψυχὰς τῶν ἐκκλησιαστικῶν διὰ τῆς μελωδικῆς αὐτοῦ φωνῆς τῆς προσοῦσης αὐτῷ στωμυλίας καὶ ἄλλους δεξιούς τοῦ καλῆμου καὶ τοῦ λόγου χειριστὰς καλεῖ ἐπὶ τὸ ἱερὸν καὶ ἀποστολοπαράδοτον ἔργον. Ἡ εἰλικρινὴς εὐσέβεια καὶ ἡ ἄδολος, ἀλλὰ καὶ σῦνυμα πεφωτισμένη εὐλάβεια, ἡ συστηματικὴ ἀποφυγὴ τῆς κατατάξεως ἐν τοῖς μέλεσι τοῦ ἱεροῦ κλήρου στοιχείων ἀκαταρτίστον πνευματικῶς καὶ ἠθικῶς ἄδοκίμων, ἡ ἕμμενος καὶ καθημερινὴ προσπάθεια πρὸς τὴν δυνατὴν ἀνύψωσιν καὶ ἐκείνων ὅσοι ἔλαχον νὰ καταλεγοῦσιν ἐν τῷ ἱερῷ κλήρῳ εἶνε ἐκ τῶν χαρακτηριστικῶν τῆς ποιμαντικῆς αὐτοῦ μερίμνης γνωρισμάτων. Ἐπὶ πᾶσιν ἡ ἀσπίς τοῦ βίου ἰευκότης καὶ σωφροσύνη, δι' ἧς ἀπέβαινε τύπος τῶν πιστῶν ἐν λόγῳ, ἐν ἀναστροφῇ, ἐν ἀγάπῃ, ἐν πνεύματι, ἐν πίστει, ἐν ἀγνείᾳ (Τιμ. 4,12), ἡ εὐαγγελικὴ λιτότης καὶ τὸ ἀπερίττον τῶν τρόπων, ἡ συμπαθὴς καὶ φιλάγαθος διάθεσις πρὸς τοὺς δεομένους, ταῦτα πάντα ἐξησφάλισαν αὐτῷ καὶ ἐπέκεινα τῶν ὁρίων

τῆς ἧς ἔλαχεν ἐπισκοπῆς τὴν φήμην τοῦ καλοῦ ποιμένος. Ἄλλ' ἐντεῦθεν μηδεὶς ὑπολάβῃ, ὅτι ἡ περὶ τὰ μνημονευθέντα καὶ τὰ ὅμοια τούτοις ἀσχολία ἀπειμάκρυνεν αὐτὸν τῆς ἄλλης περὶ τῶν ἐκπαιδευτικῶν καὶ ἐθνικῶν φροντίδος, ἧτις ἐν χρόνοις ζοφεροῦς ὑπεισεληθούσα κινδυνεύει. ὡς μὴ ὄφελος, παρὰ πολλοῖς νὰ ἀποπνίξῃ τὰ αἰῶνια καὶ εὐαγγελικὰ τοῦ ποιμένου καθήκοντα. Τοιοῦτος ἐπυρόλει τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἔρος πρὸς τὴν παιδείαν καὶ μάλιστα τὴν ἑλληνικὴν, ὥστε ἡ προαγωγή καὶ ἀνάδειξις τῶν σχολῶν τῆς τε πρωτεύουσας καὶ τῆς καθόλου ἐπαρχίας νὰ ἀποτελῇ ἐν τῶν πρώτων καὶ κυριωτάτων αὐτοῦ μελημάτων, ὡς ἀφ' ἑτέρου ἐντύφηνον ἀληθῆ, ἀπετέλουν αἱ ὄραι ἐκεῖναι, ἃς ἠδύνατο νὰ διαθέτῃ πρὸς τὴν τόσον προσφιλεῖ αὐτῷ μελέτην καὶ ἐπαύξεισιν τῆς ἀριγνώτου αὐτοῦ πολυμαθείας ἢ πρὸς ἀναστροφὴν μετ' ἀληθῶς σοφῶν καὶ πολυτῶμων ἀδρῶν. Τὴν καλῶς ἐννοουμένην εὐστροφίαν τοῦ πνεύματος καὶ τὴν διοικητικὴν τοῦ ἀοιδίμου Κωνσταντῖνου περινοίαν μαστουρεῖ τὸ γεγονός, ὅτι δεκαοκταετίαν ὄλην ἐν πλήρει τῶν πάντων ἀρμονίᾳ καὶ ἐπὶ ἀνυψώσει τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ γοήτρου ἐποίησε τὸν εὐσεβῆ καὶ φιλόνομον τῆς Μιτυλήνης λαόν. Δίς δὲ κατὰ τὸ διάστημα τοῦτο παρεδρεύσας ἐν τῇ Ἱερᾷ Συνόδῳ διέπρεψεν οὐ μόνον διὰ τὴν βαθεῖαν τῶν ἐκκλησιαστικῶν πραγμάτων πείραν καὶ τὴν εὐρύτητα τῆς ἀντιλήψεως, ἀλλὰ καὶ διὰ τὸ νομιμόφρον καὶ τὴν ἀκεραιότητα τοῦ χαρακτήρου ἧν δὲν ἠδυνήθησαν νὰ κάμψωσιν οὔτε αἱ προτροπαὶ καὶ συστάσεις φίλων καὶ συναδέλφων, οὔτε αἱ ἕμμεσοι καὶ ἄμεσοι τῶν ἰσχυρῶν τῆς ἡμέρας ἐπιβολαὶ καὶ πιέσεις. Καὶ ἐπὶ τὴν μεγάλην δὲ καὶ περιβλητὴν τῆς Ἐφέσου Μητροπόλιν ἀναχθεὶς οὐδὲν τῶν δεόντων παρέλιπεν ὅπως ἀνταποκριθῇ πρὸς τὴν ἀφοσίωσιν καὶ ἀγάπην, μεθ' ἧς ἐπὶ τριετίαν περιέβαλλεν αὐτὸν τὸ χριστιανικὸν αὐτῆς πλήρωμα.

Ἄλλ' ὁ ἔχων ἐν χειρὶ αὐτοῦ τὴν ἐξουσίαν τῆς γῆς καὶ ἐγεῖρων τὸν χρήσιμον εἰς

καιρὸν ἐπ' αὐτῆς (Σοφ. Σειρ. 10,4.) οὐράνιος τῆς Ἐκκλησίας δομήτωρ καὶ κυβερνήτης μέλος αὐτῆς τῆς Ἱεράς Συνόδου καὶ τοποτηρητὴν τοῦ Οἰκουμηνικοῦ Θρόνου κληθέντα κοινῇ καὶ δημοθῦμῳ ψήφῳ κλήρου καὶ λαοῦ τὸν Μητροπολίτην Ἐφέσου Κωνσταντῖνον ἀγάγει τῇ 2ᾳ Ἀπριλίου 1897 ἐπὶ τὴν ὑψίστην τῆς Ὀρθοδοξίας σκοπιᾶν καὶ διαπιστεῦται τὴν ὑπεριότητα τοῦ κληδωνιζομένου τῆς Ἐκκλησίας καὶ τοῦ ἔθνους οκάφους πηδαῖουχίαν. Τὸ ἐξ ἡμῶν δὲν ἐνθυμῆται μετὰ πόσης ταπεινοφροσύνης ἅμα καὶ εὐπειθείας ἀπεδέξατο τὸ ἄνωθεν κέλευσμα καὶ ὅσοον οσορῶν δὲς δ' εἰπεῖν καὶ προφητικὴν ἐχάραξε τὴν εἰκόνα τῶν μελλόντων νὰ περιστοιχίσωσιν αὐτὸν ἐν τῷ νέῳ ἀξίωματι δ' ἰων; Ὅυτε ἔλεγεν, ἐκ τῆς αἴγλης τῶν πρώτων ἡμερῶν θαμβοῦμαι, οὔτε ὑπὸ τῶν προσφερομένων μοι μεγάλων τιμῶν φρεναπατῶμαι, οὔτε ἐκ τῶν νῦν διαδηλουμένων πανηγυρικῶν εὐφημιῶν σκοτιζόμενος ἀμβλυοῦμαι πρὸς τὰς μεθεπομένους καὶ ἀχωρίστως πάντοτε συμπαρολουθούσας δυσχερείας καὶ μεμψιμοιρίας ἀπὸ τοῦδε διακρίνω τὰ ὀγαμένοντα με ἀντίθετα καὶ ἀντίξοι καὶ τὰ ἔσωθεν καὶ ἔξωθεν ἐξ-γεσθησόμενα κωλύματα κατὰ τὴν πίστην τῶν ἐπιβεβλημένων μοι πολλαπλῶν κερθρότων ἐκπλήρωσιν διοσῶ ἐν ἐνὶ λόγῳ τὴν παρεμφερῆ πρὸς τὴν τοῦ ἁγίου Γολγοθᾶ ὁδὸν διανοιομένην μοι ἀπὸ τῆς σήμερον. Ἄλλὰ οὐδὲν ἤτιον ἐνθυμούμενος ὅτι ὁ θεὸς τὴν χεῖρα ἐπ' ἄροτρον καὶ στρέφων εἰς τὰ ὀπίσω οὐκ εὐθετός ἐστιν εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ, μετὰ θάρρους καὶ σθένους ἀκαταβλήτου ἀπεδύθη, εἰς τε τὴν ἐξωτερικὴν τῆς Ἐκκλησίας ἀνύψωσιν καὶ εἰς τὴν ἀνόρθωσιν τῶν ἑσωτερικῶν αὐτῆς κηρῶν καὶ ἐλλείψεων. Ἦσαν γὰρ ἔτι τὰ τραύματα, ἅτινα ὁ πόλεμος διήνοιξε κατ' ἀντανάκλασιν εἰς τὸ χριστιανικὸν πλήρωμα. Μετὰ πολλῆς τῆς ἐπιμελείας ἐκαλλιεργήσας τὰς πρὸς τὰς ὀρθοδόξους αυτοκεφάλους ἐκκλησίας σχέσεις καὶ ἰδίᾳ πρὸς τὴν κραταιοτάτην καὶ ἀχανῆ τοῦ Βορρᾶ ὀρθόδοξον αυτοκρατορίαν καὶ

πρὸς τὴν Α. Α. Μεγαλειότητα τὸν Αὐτοκράτορα πασῶν τῶν Ρωσσιῶν. Ὡς οὐδεὶς ἴσως τῶν πρὸ αὐτοῦ Πατριαρχῶν μετὰ τὸν Γρηγόριον, ἐκαλλιέργησε τὰς μετὰ τῆς Ἀγγλικανικῆς ἐκκλησίας σχέσεις προλεϊαίνων διὰ τοῦ καταρτισμοῦ ἐπὶ τούτῳ ἐπιτροπῆς καὶ τῆς ἐμβριθεύσεως τῶν διαιρῶντων τὰς ἐκκλησίας ζητημάτων μελέτης ἂν οὐχὶ τὴν ἐν πίστει τελείαν ἔγνωσιν, τοῦλάχιστον τὴν ἐν πνεύματι ἀγάπης καὶ ἀνεξικακίας βελτίω αὐτῶν γνωριμίαν καὶ τὴν στενωτέραν ἐπικοινωνίαν. Ἄλλ' ἢ ἄγρυπνος προσοχὴ πρὸς τὴν διευθέτησιν τῶν ἐξωτερικῶν τῆς ἐκκλησίας ζητημάτων οὐδόλως ἐμέλιον τὸν ἔνθεον αὐτοῦ ζῆλον ἐν τοῖς ἔσοι. Αὐτὸς κήρυξε τοῦ Θεοῦ λόγον μελισταγῆς ἀνεξωπύρησεν ἐπὶ τῆς εὐκλεοῦς αὐτοῦ πατριαρχείας τὸ κήρυγμα διὰ τῆς πολλαχού τῶν ἐνοριῶν οἰσάσεως θρησκευτικῶν συλλόγων καὶ ἀναγνωστηρίων καὶ τοῦ διορισμοῦ δοκίμων τοῦ ἱεροῦ κηρύγματος ὑπηρετῶν ὡς τακτικῶν καὶ ἐμπίσθων ἱεροκηρύκων.

Αὐτὸς τῆς πατρίου μουσικῆς διαπρεπέστατος ἱερογράφτης προήγαγε τὴν καλλιέργειαν αὐτῆς καὶ ἰδίᾳ τὴν μελέτην τῆς ἱστορίας καὶ τῆς θεωρίας αὐτῆς οὐ μόνον διὰ τῆς ἀνασυστάσεως τοῦ Ἐκκλ. Μουσ. Συλλόγου καὶ τῆς ἰδρύσεως τῆς Μουσικῆς Σχολῆς, ἀλλὰ καὶ διὰ τῆς ἐκδόσεως μουσικοῦ περιοδικοῦ καὶ τῆς ἰδίᾳ δαπάνῃ προκηρύξεως μουσικοῦ διαγωνίσματος. Ἐξ ἰδίων ἐπελεθῶν πρῶτος ἐπίκουρος εἰς τὸ τέως φυτοζωῶν πατριαρχικὸν τυπογραφεῖον ἐπεμελήθη δαπάναις καὶ ἄλλων φιλοχρίστων τῆς τὸ πρῶτον ἤδη ἐν Κωνσταντινῶν στερεοτύπου ἐκδόσεως τῆς Κ. Διαθήκης κατὰ τὰ ἐν ταῖς βυζαντιναῖς ἐκκλησιαστικαῖς ἀνεκαθεν ἀναγνωσκόμενα χειρόγραφα. Ἐνθερμος φίλος καὶ ἄκρος θιασώτης τῆς ἐκκλησιαστικῆς τάξεως καὶ εὐπρεπείας προήγαγεν ὅσον ἐν τῇ ταύτῃ ἐν τε τῷ ἐνοριακῷ τῆς ἀρχιεπισκοπῆς κλήρω καὶ καθ' ἅπαν τὸ κλίμα τοῦ οἰκουμενικοῦ θρόνου τὰ κράτιστα παραινῶν, συμβουλευῶν, ἐπιτάσεων, τὰ πάντα

ποιῶν εἰς οἰκοδομὴν τοῦ χριστιανισμοῦ πληρώματος. Αὐστηρὸς τῶν ἱερῶν κανόνων, τηρητῆς ἀνεσθήλωσε τὸ πρὸ πολλοῦ εἰς ἀρχίαν καὶ ἀχρησίαν περιπεσόν ποινικὸν δίκαιον τῆς Ὁρθοδόξου Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας καὶ ἐπάταξεν ἀμειλικτως τὴν παραγνώρισιν καὶ τὸν ἐξευτελισμὸν τῆς κλήσεως καὶ ἀποστολῆς τῶν κληρικῶν, ἐκβάλλων ἐκ τῆς ποιμένης τοὺς ἐν μορφῇ ποιμένων λύκους, τοὺς ποιμαίνοντας ἑαυτοὺς μᾶλλον ἢ τὸ ποίμνιον. Καλῶς εἰδώς, ὅτι «ὄφθαλμὸς βασιλέως παιίνει ἵππον», ἀκούρατος διεξήρχετο πᾶν σπουδαῖον ἔγγραφο, συμπληρῶν, ἐπανορθῶν καὶ καλλύνων ταῦτα κατὰ τὴν ἰδίαν ἀντιληψιν καὶ τὴν ἀκραίφνη ἐκκλησιαστικὴν καλλιολογίαν.

Τίς τέλος δύναται νὰ λησμονήσῃ τὴν ἄοκνον, ἣν κατὰ τὸ τετραετὲς διάστημα τῆς πατριαρχείας αὐτοῦ κατέβαλε φροντίδα περὶ τῆς ἰδρύσεως ἱερατικοῦ Ταμείου καὶ τῆς βελτιώσεως τῆς οἰκονομικῆς θέσεως τῶν πρεσβυτέρων καὶ διακόνων καὶ μάλιστα τῶν γεγηρακότων ἢ τὴν λιπαρὰν περὶ ἀνορθώσεως τῶν οἰκονομικῶν, τοῦ ἐθνικοῦ ταμείου μέριμναν; Εἶπω τι καὶ περὶ τῆς ἀπαραιτήτου αὐτοῦ στοργῆς πρὸς τὴν ἐκθρέψασαν αὐτὸν Θεολ. Σχολήν, ἣν οὐ μόνον ζῶν πολλὰκις ἀπέδειξε, ἀλλὰ καὶ θανῶν διὰ τοῦ σκήνου αὐτοῦ αἰωνίως ἠθέλησε νὰ συνδεθῇ λαμπρὸν καὶ φαινοφόρον πρότυπον εἰς τὴν ἐν αὐτῇ προαιετιζομένην μέλλουσαν ἱερατείαν; Ἄλλὰ φεῦ! ἢ Ταρπηρία οὐδαμοῦ ἀπέχει πολὺ τοῦ Καπιτωλίου! ἐπέπρωτο δὲ οἶμοι! ἐν αὐτῇ τῇ πανοπέτῳ τῶν Παθῶν τοῦ Κυρίου ἡμέρᾳ νὰ ποιεθῇ τὸ πικρὸν τῆς βίᾳ ἐκ τοῦ Πατριαρχικοῦ θρόνου ἐξώσεως καὶ τῆς εἰς τὸν ἀπράγμονα ἐπὶ τῆς ἑρατεινῆς ταύτης νήσου βίον παραδόσεως! Ἄλλ' οἱ ὑπερβάλλοντες κόποι τοῦ ἀξιώματος, καὶ ἡ καρδιοβόρος λύπη ἐπὶ τοῖς τερατοῦρηθεῖσιν ὑπέσκαφαν βραδέως τὴν ὑγίαν τοῦ πολιοῦ Πατριάρχου καὶ παρεκεύασαν αὐτῷ ἐληνικὸν καὶ ἀνώδυνον τὸ μοιραῖον τέλος ἐν αὐτῇ τῇ πρώτῃ τῆς φύσεως ἐξεγέρσει καὶ ἐν μέσῳ

τῶν φιλοστόργων καὶ ἀφωσιωμένων περιποιήσεων τῶν οἰκείων.

Τοιαύτη, Παναγιώτατε Δέσποτα, βαρυνεπυθὲς ἐκκλησίασμα, ἐν ἀτελεῖ σκιαγραφίᾳ ἢ εἰκὼν τοῦ ἐκλιπόντος Πατριάρχου Κωνσταντίνου τοῦ Ε'. Φύσις ἀρμονικὴ ἀπ' ἀρχῆς ἐν ἀπάσαις ταῖς ψυχικαῖς αὐτῆς δυνάμεισι διαμορφωθείσα καὶ ἀναπτυχθείσα δὲν περιέκλειεν ἴσως ὅ,τι καλοῦμεν πυρῆνα

πρὸς μεγαλοεργίαν, ἀλλὰ συνεδίεζεν ἐπὶ τὸ αὐτὸ πᾶν ὅ,τι συλλήβδην ἀποτελεῖ τὴν προσοπικότητα τοῦ κατὰ Χριστὸν σοφοῦ καὶ τοῦ ἀληθῶς ἐναρέτου. Διὸ καὶ ἐπὶ πολὺν ἔτι χρόνον «τὴν σοφίαν αὐτοῦ διηγῶνται ἔθνη καὶ τὸν ἔπαινον αὐτοῦ ἐξαγγελεῖ Ἐκκλησία».

Τοῦ ἀοιδίου Πατριάρχου Κωνσταντίνου τοῦ Ε' αἰωνία ἡ μνήμη!

ΛΟΓΟΣ ΠΑΝΗΓΥΡΙΚΟΣ*

Ἐκφωνηθεὶς ἐν τῷ Μητροπολιτικῷ Ναῷ τῆς Ἁγίας Φωτεινῆς τὴν 30ὴν Ἰανουαρίου, μνήμην τῶν Τριῶν Ἱεραρχῶν.

Κλήμης ὁ Ἀλεξανδρεὺς μετὰ μεγάλης τιμῆς ὄμιλεῖ περὶ τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς σοφίας καὶ ἰδίως τοῦ Πλάτωνος, ὃν πάντα ἄριστον καλεῖ καὶ οἷον θεοφορούμενον. Περὶ δὲ τῆς χρησιμότητος καὶ ἀναγκαιότητος τῆς φιλοσοφίας, λέγει τὰ ἑξῆς: «Ἦν μὲν οὖν πρὸ τῆς τοῦ Κυρίου παρουσίας εἰς δικαιοσύνην Ἑλληνιστὴν ἀναγκαῖα ἢ φιλοσοφία· νυνὶ δὲ χρήσιμος πρὸς θεοσέβειαν τοῖς τὴν πίστιν δι' ἀποδείξεως καρποῦμενοις. Φιλοσοφίαν δὲ οὐ τὴν Στωϊκὴν λέγω, οὐδὲ τὴν Πλατωνικὴν ἢ Ἐπικουρείαν καὶ Ἀριστοτελικὴν, ἀλλ' ὅσα εἴρηται παρ' ἐκάστη τῶν αἰρέσεων τούτων καλῶς, δικαιοσύνην μετὰ εὐσεβοῦς ἐπιστήμης ἐκδιδάσκοντα τοῦτο σύμπαν τὸ ἐκλεκτικὸν φιλοσοφίαν φημί.

Ὁ ἦρωας τῆς Ἀλεξανδρινῆς Σχολῆς ὁ ἀδαμάντινος καὶ χαλκέντερος

Ὁριγένης ὁ θαυμασθεὶς ὑπὸ τε ἐθνικῶν καὶ χριστιανῶν, ὡς θαῦμα πολυμαθείας, ἐσπούδασε τὴν φιλοσοφίαν ὑπὸ διδάσκαλον τὸν νεοπλατωνικὸν φιλόσοφον Ἀμμώνιον Σακκά. Κατὰ Γρηγόριον δὲ τὸν Νεοκαισαρεία; τὸν μαθητὴν αὐτοῦ καὶ ἐγκωμιστὴν ἐδίδασκεν ὁ Ὁριγένης τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ τὴν διαλεκτικὴν καὶ λογικὴν, ἵνα ὀρθῶς σκέπτονται, τὴν φυσικὴν, ἵνα ὀρθῶς θαυμάζωσι τὸν Θεὸν εἰς τὰ ἔργα του, τὴν ἀστρονομίαν, ἵνα ὑψῶσι τὸ βλέμμα των πρὸς τὰ ὑψηλά, τὴν ἠθικὴν, ἵνα παιδαγωγῇ αὐτοὺς καὶ στηρίξῃ ἐν τῇ ὑψίστῃ ἀρετῇ καὶ τοὺς Ἑλληνας ποιητὰς καὶ φιλοσόφους, ἵνα φωτίξῃ τὸ πνεῦμά των καὶ ὑψώῃ διὰ τῶν ὑπὲρ τῆς ἀληθείας ἐρευνηῶν αὐτῶν καὶ ἔπειτα εἰσῆγεν εἰς τὴν μελέτην τῶν θείων Γραφῶν, ἵνα γνωρίσωσι τὴν πλήρη ἀλήθειαν.

*/. Συνέχεια ἐκ τοῦ 152 φύλλου.

Ἐτι μᾶλλον συνεδυσάθησαν ἐν τῷ προσώπῳ τῶν τριῶν μεγάλων τῆς Ἐκκλησίας Ἱεραρχῶν αἱ χάριτες τοῦ Ἑλληνος λόγου μετὰ τοῦ βάρθους τῶν χριστιανικῶν δογμάτων, καὶ ἠνώθη ἡ σοφία τῆς Στοᾶς καὶ τῆς Ἀκαδημίας μετὰ τῶν μυστηρίων τοῦ Εὐαγγελίου.

Ὁ Βασίλειος ὁ Μέγας καὶ ὁ Θεολόγος Γρηγόριος ἐγένοντο μαθηταὶ τῆς ἐν Ἀθήναις φιλοσοφικῆς Σχολῆς, ἐθανυμάσθησαν δὲ ὑπὸ τῶν ἐθνικῶν διδασκάλων τῶν, τὸν Γρηγόριον μάλιστα ἐζήτουν νὰ κρατήσωσιν ἐν Ἀθήναις, ἵνα ἀναλάβῃ τὸ ἔργον τῆς φιλοσοφίας καὶ τῆς ῥητορικῆς. Ὁ δὲ Ἰωάννης, ὁ δικαίως Χρυσόστομος ἐπικληθεὶς, ἐγένετο μαθητῆς τοῦ Λιβανίου, ὅστις διεῖθε τὴν ἑκτακτον ἐκεῖ οὐ εὐγλωττίαν, δι' ἧς μετὰ ταῦτα ἐμελλε νὰ ἐκπλήξῃ τὸν κόσμον καὶ διὰ τοῦτο μικρὸν πρὸ τοῦ θανάτου του ἐρωτηθεὶς τίνα θὰ κατέλιπε διάδοχον, εἶπε τὸ γνωστὸν ἐκεῖνο: «Τὸν Ἰωάννην, εἰ μὴ τοῦτον οἱ χριστιανοὶ ἐσύλησαν». Ὁ Βασίλειος γράφει τὸν Ἑλληνα λόγον, ὡς ἀρχαῖος Ἀττικὸς συγγραφεύς, τὸν Γρηγόριον παραβάλλουσι πρὸς τὸν Ἰσοκράτην, τὸν δὲ Χρυσόστομον δικαίως συνέκριναν πρὸς τὸν Δημοσθένην.

Ὁ Μ. Βασίλειος ἐπίστευεν, ὅτι μεγάλως ἠδύναντο οἱ χριστιανοὶ νέοι νὰ ὠφελῶνται ἐκ τῆς ἀναγνώσεως τῶν ἀρχαίων Ἑλλ. συγγραφέων· διότι τοῦς ἀκατέργαστος μὴ ὄξυνθῆς διὰ τῆς ἀναγνώσεως τῶν ἀρ-

χαίων δὲν ἐσδύει εἰς τὸ βάθος τῶν χριστιανικῶν ἀληθειῶν. Ὡσπερ λέγει, οἱ δευσοποιοὶ παρασκευάσαντες ὅ,τι ποτ' ἂν ἦ τὸ δεξόμενον τὴν βαφήν, οὕτω τὸ ἄνθος ἐπάγουσιν, ἂν τε ἀλουργόν, ἂν τέ τι ἕτερον ἦ, τὸν αὐτὸν δὴ καὶ ἡμεῖς τρόπον, εἰ μέλλει ἀνέκπλυτος ἡμῖν ἢ τοῦ καλοῦ παραμένειν δόξω, τοῖς ἔξω δὴ τούτοις προτελεσθέντες τηρικαῦτα τῶν ἱερῶν καὶ ἀπορρήτων ἐπακουσόμεθα παιδευμάτων».

Τὰ Ἑλληνικὰ γράμματα κατὰ τὸν Βασίλειον εἶναι ὠραιότατος στολισμὸς τῆς ψυχῆς. «Καθάπερ λέγει, φυτοῦ οἰκεία μὲν ἀρετὴ τὸ κορπῶ βρῦειν ὠραίῳ, φέρει δὲ τίνα κόσμον τὰ φύλλα τοῖς κλάδοις περισειόμενα οὕτω δὴ καὶ ψυχῆ προηγουμένως μὲν καρπὸς ἢ ἀλήθεια, οὐκ ἄχαρὶ γε μὲν τὴν θύραθεν σοφίαν περιβεβλήσθαι καὶ οἷόν τινα φύλλα σκέπην τε τῷ καρπῷ καὶ ὅψιν οὐκ ἄωρον παρεχόμενα».

Ὁ Γρηγόριος ὁ Νῶνος δινομάζει τὴν Ἑλλήν. παιδείαν τῶν ἐν ἀθρώποις ἀγαθὸν τὸ πρῶτον. «Οἶμαι, λέγει, ἀνομολογεῖσθαι πᾶσιν τῶν νοῦν ἐχόντων παιδείαν τῶν παρ' ἡμῖν ἀγαθῶν τὸ πρῶτον· εὐ μόνον τὴν εὐγενεστέραν καὶ ἡμετέραν, ἀλλὰ καὶ τὴν ἔξωθεν». Καλεῖ δὲ ἐν τῷ εἰς Ἀθανάσιον λόγῳ του σκαιοὺς καὶ ἀπαιδεύτους τοὺς ἐχθροὺς τῆς ἑλληνικῆς παιδείας· «οὐκ οὐκ ἀτιμαστέον, λέγει, τὴν π. ἰδευσιν, ὅτι τοῦτο δοκεῖ τισιν, ἀλλὰ σκαιοὺς καὶ ἀπαιδεύτους ὑποληπτέον τοὺς οὕτως ἔχον-

τας. Οἱ βούλονται ἂν ἅπαντας εἶναι καθ' ἑαυτούς, ἵνα ἐν τῷ κοινῷ τὸ κατ' αὐτοὺς κρύπτηται καὶ τοὺς τῆς ἀπαιδευσίας ἐλέγχους ἀποδιδράσκωσιν». Ἐν δὲ τοῖς κατὰ τοῦ Ἰουλιανοῦ τοῦ Παραβάτου τοῦ καὶ συμμαθητοῦ αὐτοῦ ἐν τῇ φιλοσοφικῇ Σχολῇ τῶν Ἀθηναίων στηλιτευτικοῖς λόγοις λέγει, ὅτι διὰ πολλὰ μὲν ἄλλα ὁ βασιλεὺς ἐκεῖνος ὑπῆρξε τοῖς χριστιανοῖς μισητότατος, κυρίως ὅμως, διότι ἠθέλησε νὰ ἀπαγορεύσῃ εἰς τοὺς χριστιανούς νέους τὴν εἰς τὰς ἐθνικὰς φιλοσοφικὰς σχολὰς φοίτησιν.

Οὐδεὶς δ' ἄλλος ποτὲ ῥήτωρ ἐπὶ γῆς συνεκίνησε περισσότερον τὰς καρδίας τῶν ἀνθρώπων, οὐδὲ ἐγνώριζε νὰ ἀνατέμνῃ τὰ αἰσθήματα αὐτῶν, ὅσον ὁ Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος. Διότι ὁ Χρυσόστομος εἶχε ἑκτακτον εὐγλωττίαν, ἣν ἐκαλλιέργησε διὰ τῆς σπουδῆς τοῦ Πλάτωνος καὶ τοῦ Δημοσθένους. Ἡ εὐγλωττία του ἦτο τοιαύτη, ὥστε ὁ ἴδιος παρεπονεῖτο, ὅτι οἱ ἄνθρωποι συνέρρεον, ἵνα ἀκούσωσιν αὐτὸν μᾶλλον ἢ τὴν θεῖαν λειτουργίαν. Οὐδεὶς εἶχε τὴν δύναμιν νὰ συναρπάξῃ, ὅσον αὐτὸς τὸ ἀκροατήριόν του, τὸ ὅποιον πολλάκις ἐξέσπα εἰς παταγώδη χειροκροτήματα ἐντὸς τοῦ ναοῦ.

Ὁ σύνδεσμος οὗτος ἐξακολούθει καθ' ὅλην τὴν μακρὰν περίοδον τῆς Βυζαντινῆς αὐτοκρατορίας μέχρι τοῦ Γενναδίου τοῦ Σχολαρίου, ὑποστηρικτῆς ἐν τῷ προσώπῳ πολλῶν ἐκ τῶν αὐτοκρατόρων τῆς Κων)πόλεως,

οἵτινες ἐκαλλιέργουν καὶ τὰς ἑλληνικὰς Μούσας συντελέσαντες οὕτω εἰς τὴν ἐνίσχυσιν τοῦ δένδρου τῆς ἑλληνικῆς παιδείας, τὸ ὅποιον ὡς λέγει ὁ ἀοίδιμος Παπαρρηγόπουλος μέλλον νὰ μεταφυτευθῇ εἰς ξένας χώρας ἔπρεπε νὰ εἶναι πλῆρες σφρίγγους, ἵνα μὴ μαρανθῇ καὶ καταστραφῇ.

Καὶ ἦλθεν ὄντως ἡ ἀποφρᾶς ἐκείνη ἡμέρα, καθ' ἣν ὡς ξένοι καὶ ἀπάτριδες αἱ ἑλληνικῆς ἰθαγενείας Μοῦσαι ἠναγκάσθησαν νὰ καταφύγωσιν εἰς τὴν ξένην, ἦλθεν ἡ μαύρη ἡμέρα τῆς μαύρης δουλοσύνης τοῦ δυσμαίρου ἡμῶν Γένους, τὸ ὅποιον ἀνεκαθεν φέρει τὸν βαρὺν προορισμὸν ὡς ἄλλος Ἄτλας νὰ ὑφίσταται αὐτὸ τὸ φορτίον τῶν συμφορῶν καὶ τῶν θλίψεων, ἵνα ἄλλα ἔθνη μὴ ἔχοντα οὕτε τὰ ἠθικὰ αὐτοῦ κεφάλαια οὕτε τὴν χαλυβδίνην αὐτοῦ ἀντοχὴν μὴ ἀπολεσθῶσιν εἰς τὴν χολάνην τοῦ κατακτητοῦ. Ναὶ τὸ ἔθνος ἡμῶν ὑπῆρξε πάντοτε ὁ κυματοθραύστης ἐκεῖνος, ἐπὶ τοῦ ὁποίου συνετριβήσαν αἱ βάρβαροι τῆς βαρβρότητος ἐπελάσεις καὶ κατοικίδες. Καὶ δεινὸν ἦτο τὸ θέαμα τότε τῶν λογίων ἀπερχομένων εἰς χώρας ἔνθα δὲν ἐπάτησε τοῦ κατακτητοῦ ὁ ποῦς, τῶν σχολείων κλειομένων ἐλείψει διδασκάλων καὶ μαθητῶν καὶ τοῦ σκότους τῆς ἀμαθείας δίκην ἀχλύος παχυλῆς ἐπικαθημένου ἐπὶ τὸ ἔθνος ἐκεῖνο τὸ ὅποιον κατ' ἐξοχὴν τὴν σοφίαν ἐζήτησε. Παρέλκουσι βέβαια λόγοι πένθιμοι ἐν στιγμαῖς τόσον χαρμωσύναις, ἀλλὰ

δὲν δυνάμει νὰ μὴ ἀναφέρωμεν τὴν λυπηρὰν ἐκείνην ἐποχὴν, διότι πρέπει νὰ μακαρίσωμεν τοὺς αἰμνήστους ἐκείνους ἄνδρας, οἵτινες πρὸ πάντων κληρικοὶ ἦσαν καὶ οἱ ὅποιοι ἀπὸ τοῦ κατωτάτου ἡμεριῶν τῶν χωρίων τῶν ὁρέων καὶ τῶν πεδιάδων μέχρι τῶν ἀνωτάτων κορυφῶν τοῦ ἔθνους καὶ τῆς ἐκκλησίας προσέπαθον ὑπὸ τὸ κράτος τοῦ φόβου καὶ ὑπὸ τὸ ἀμυδρὸν φέγγος τῆς σελήνης νὰ διατηρήσωσιν ἄσβεστον τὸ ὑπολειπόμενον ὀλίγον πῦρ τῆς πατρογονικῆς παιδείας διδάσκοντες τοὺς μαθητὰς αὐτῶν ἐν τοῖς νάρθηξι τῶν ἐκκλησιῶν καὶ ἐν τοῖς κελίοις αὐτῶν, διατηροῦντες τὴν πρὸς τὰ Ἑλληνικὰ γράμματα ἀγάπην διὰ τῆς Ὀκτωήχου, τοῦ ψαλτηρίου καὶ τοῦ Ἀποστόλου.

Μετὰ δύο περίπου αἰῶνων βαρὺν καὶ σκληρὸν χειμῶνα, καθ' ὃν ἐδοκιμάσθη ἀλλὰ καὶ ὡς χρυσὸς ἐν χωνευτηρίῳ ἐκαθαρίσθη ἡ Ἑλληνικὴ ὀρθόδοξος ψυχὴ, καὶ καρδία ἤρχισε καὶ πάλιν ἡ ἐκπαιδευτικὴ ἀναγέννησις τοῦ ἔθνους. Οἱ ἐν τῇ Ἑσπερίᾳ σπουδάζοντες κληρικοὶ καὶ λαῖκοι ἐγίνοντο οἱ μεταλαμπαδεύται τῶν ἐκ τῆς Δύσεως πλέον ἐρχομένων φώτων. Τῆς κατακτῆσεως ὁσημέραι ὀλιγώτερον βαρείας καθισταμένης, τὸ ἔθνος ἐλευθερώτερον νὰ φροντίζῃ περὶ σχολείων ἠδύνατο καὶ πανταχοῦ τοῦ Ἑλληνικοῦ ἤρχισαν νὰ ιδρύωνται σχολαὶ πλοορισμὸν ἔχουσαι τὴν πνευματικὴν ἀνάπτυξιν τῶν ἑλληνοπαίδων διὰ τῆς μελέτης τῶν πνευ-

ματικῶν ἀριστοτεχνιῶν τῶν προγόνων καὶ τὴν διάπλασιν ἀληθῶς χριστιανικῶν χαρακτήρων διὰ τῆς διδασκαλίας τῶν ἠθοπλαστικῶν ἀρχῶν τοῦ Εὐαγγελίου.

Καρπὸς τῆς τοιαύτης ἐκπαιδευτικῆς ἀναγεννήσεως ἐν τῷ ἔθνει ἡμῶν εἶναι καὶ ἡ καθ' ἡμᾶς Εὐαγγελικὴ Σχολή, οὐ μόνον τῆς Σμύρνης τὸ καύχημα καὶ τὸ κλέος, ἀλλὰ καὶ τῆς ὅλης Μικρασίας ὁ τηλαυγῆς καὶ αἰωνόβιος φάρος ὁ μακρὰν, πολὺ μακρὰν τὰς πνευματικὰς αὐτοῦ ἀκτῖνας ἐκχέων καὶ ἀληθῶς μορφῶνων καὶ διαπλάσσων πνεύματα καὶ καρδίας καὶ διαλύων τὰ σκότη τῆς ἀμαθείας καὶ ἐμπνέων φρόνημα ἑλληνοπρεπές, ἀλλὰ καὶ ὀρθῶς χριστιανικὸν καὶ συνδυάζων ἑλληνικὴν παιδείαν τὴν μόνην μορφωτικὴν καὶ χριστιανικὴν εὐσέβειαν, τὰ δύο ταῦτα ἀρραγῆ θεμέλια τῆς ἀληθοῦς προόδου καὶ παλιγγενεσίας τοῦ ἔθνους ἡμῶν.

Ἐπὶ δύο περίπου αἰῶνας ἡ Εὐαγγελικὴ Σχολὴ ἀθορύβως, ἄνευ ἐπιδεικτικίας οὐκ ἐκ διαφημίσεων καὶ ἐξωτερικῶν ἐπιχρισμάτων μόνον καὶ μεγαλειῶν εἰς τὰ ὅποια καὶ μόνον ἄλλαι σχολαὶ περιορίζονται, θαμβοῦσαι τοὺς ἀπλοῖκωτέρους, ἀθορύβως ὅπως, λέγομεν, ἡ Εὐαγγελικὴ Σχολὴ παρέχει εἰς τὸ ἔθνος χρηστοὺς καὶ ἐναρέτους πολίτας, πιστὰ τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας μέλη. Μυριάδες μυριάδων ἐμορφώθησαν εἰς τὰ μαθητικὰ ἐδώλια αὐτῆς καὶ ἡ Σχολὴ ἡμῶν οἶά τις μήτηρ καλλιτέκνος φωτίζει καὶ μὲ τὰ ζωηφόρα νάματα τῆς παι-

δείας καὶ τοῦ Εὐαγγελίου ἐκτρέφει ἐπὶ γενεὰς ὅλας τὴν χρυσὴν τοῦ ἔθνους νεότητα, παρέχουσα εἰς τὴν κοινωνίαν ἀνθρώπους ἀληθῶς ἑλληνας καὶ ἀληθῶς ὀρθοδόξους. Ἡ Εὐαγγελικὴ Σχολὴ ἀπὸ μικρῶν ἀρξαμένη ἀριθμῆ σήμερον 2,000 περίπου μαθητὰς, ὧν 700 περίπου εὐρίσκονται εἰς τὸ Γυμνάσιον, εἰς τὸ ἐμπορικὸν τμήμα καὶ εἰς τὸ διδασκαλεῖον αὐτῆς, τοὺς πλείστους δ' αὐτῶν δέχεται σχεδὸν δωρεάν. Ἡ Σχολὴ ἡμῶν δὲν εἶναι ἡ Σχολὴ τῆς Σμύρνης, εἶναι τὸ πανδιδακτῆριον τῆς Ἀνατολῆς προπαρασκευάζουσα τοὺς τροφίμους δι' ὅλα τὰ στάδια καὶ δι' ὅλας τὰς ἐπιστήμας καὶ παρεχοῖσα εἰς αὐτοὺς διδασκαλίαν φυσικὴν, οὐκ ἰσοδύνατον καὶ βεβιασμένην, οὐκ ἐπίπλαστον καὶ ἐξωτερικὴν. Ἡ Εὐαγγελικὴ Σχολὴ δὲν ὑποσκάπτει θρησκευτικὰ καὶ ἔθνικα κεφάλαια, ἀλλὰ τοῦναντίον ἀναπτύσσει αὐτὰ καὶ δίδει εἰς αὐτὰ τὴν πρέπουσαν ὑγιᾶ κατεύθυνσιν. Καὶ δὲν παρασκευάζει μόνον ἐπιστήμονας καὶ ἐμπόρους, παρέχει εἰς τὸ ἔθνος καὶ δημοδιδασκάλους εἰδικῶς μεμορφωμένους. Πόσον δὲ ἐπιβεβλημένη ἦτο ἡ ἀνάγκη τῆς ἰδρύσεως ἰδιαιτέρου διδασκαλείου καὶ πόσον ἐξοχος ἡ χρησιμότης αὐτοῦ δύναται νὰ ἐννοηθῆ, εἰς τὴν ἑσπερίαν, ὅτι ἡ Γερμανία κατὰ τὴν ὁμολογίαν τῶν σπουδαιότερων αὐτῆς ἀνδρῶν τὴν ἔθνικὴν ἀποκατάστασιν ὀφείλει εἰς τοὺς δημοδιδασκάλους αὐτῆς.

Καὶ ὡς κατοκλεῖδα ἡ Σχολὴ ἔτοι-

μάζει νέον κτίριον μεγαλοπρεπέστατον ἱκανοποιεῖν πάσας τὰς ἀνάγκας τῶν πολυπληθῶν μαθητῶν κατὰ τὰ νεώτερα πορίσματα τῆς ὑγιεινῆς τοῦ Σχολείου καὶ κατὰ τὰς νεωτέρας ἀπαιτήσεις τῆς παιδείας.

Οὐδεμία ἴσως Σχολὴ ἀνὰ σύμπαν τὸ Ἑλληνικὸν δὲν ἔχει νὰ ἐπιδείξῃ τοιαύτην δρᾶσιν καὶ τοσούτους καρποὺς καὶ περγαμηνὰς καὶ οὐδεμία ἐκτὸς τοῦ ἔθνους. Πανεπιστημίου δικαιοῦται τόσον ἐπὶ τῆς εὐγνωμοσύνης οὐ μόνον ἡμῶν, ἀλλὰ καὶ τοῦ ἔθνους ὅλου, ὅσον ἡ Εὐαγγελικὴ.

Δὲν ἔχομεν λοιπὸν δίκαιον νὰ κανχώμεθα ἐπὶ τοιαύτῃ Σχολῇ; Ἄλλὰ καὶ δὲν ἔχομεν καθήκον νὰ περιβάλλωμεν τὴν Σχολὴν ταύτην δι' ὅλης ἡμῶν τῆς στοργῆς καὶ ἀγάπης; Δὲν πρέπει νὰ προτιμῶμεν αὐτὴν πάσης ἄλλης, ἐνθα δὲν ἐπιδιώκεται ἡ ἔθνοπρεπὴς καὶ κατὰ τὰς ἀρχὰς τῆς ὀρθοδόξου ἡμῶν πίστεως μόρφωσις τῶν τέκνων ἡμῶν; Καὶ δὲν ἔπρεπε τῆς Εὐαγγελικῆς Σχολῆς ἡ ἐορτὴ νὰ εἶναι ἀληθῆς καὶ γενικὸς συναγερμὸς τῶν ὀρθοδόξων Σμυρναίων; Καὶ δὲν ἔπρεπε σήμερον νὰ κλείῃ ἡ ἀγορὰ καὶ νὰ προστρέχῃ ὅλος ὁ λαὸς τῆς Σμύρνης ὁ ὀρθόδοξος ἑλληνικὸς, διότι ὅλος ὁ λαὸς εὐεργετῆται ὑπ' αὐτῆς, καὶ δὴ ὁ πτωχότερος, δὲν ἔπρεπε νὰ προστρέχῃ εἰς τὰς αἰθούσας αὐτῆς καὶ ἡ Σχολὴ νὰ εἶναι ἐν ἀληθείᾳ προσκύνημα καὶ στάδιον ἀμίλλης εὐγενοῦς πασῶν τῶν τάξεων τῆς κοινωνίας τὴς νὰ ἐπερβῆ τὴν ἄλλην ἐν τῇ ἐπι-

δείξει τῆς πρὸς αὐτὴν εὐγνωμοσύνης ; Καὶ δὲν ἔπρεπεν ὅλοι οἱ μικροκαταστηματαρχαί, οἱ ἐπαγγελματίαι, οἱ τεχνίται, οἱ χειρώνακτες νὰ προσφέρωσιν εἰς τοὺς δίσκους τῆς Σχολῆς καὶ τὸν ἐκ τοῦ ὑστερήματος ὀβολὸν των ; Ὑπάρχει τις εἰς τὰς λαϊκὰς τάξεις ἀνήκων, ὅστις νὰ μὴ εὐηργετήθῃ ἀμέσως ἢ ἐμμέσως ἐκ τῆς Εὐαγγελικῆς Σχολῆς ; Διατί λοιπὸν κατὰ τὴν ἡμέραν ταύτην νὰ ἀφίνηται ἐλεύθερον τὸ σιάδιον μόνον εἰς τὸ τάλαντον ; Καὶ ὁ ὀβολὸς σήμερον ἔχει τὴν τιμητικὴν του θέσιν καὶ τὸν εὐγενῆ προορισμὸν του. Ἄλλὰ δὲν ἔπρεπε προσέτι δι' ὅλους τοὺς Σμυρναίους, τί λέγω ; Δι' ὅλους τοὺς πλουσίους Ἑλληνας τοῦ ἐσωτερικοῦ νὰ εἶναι τὸ γλυκύτερον ὕναιον καὶ τὸ μεγαλύτερον ἐγκαλλώπισμα νὰ ἀναγραφῆ τὸ ὄνομα αὐτῶν εἰς τὴν χρυσὴν στήλην τῶν εὐεργετῶν αὐτῆς, ὧν τὰ ὀνόματα πρέπει νὰ πυκνῶνται ἐν ταῖς καθ' ἡμᾶς ἡμέραις κυρίως, διότι τώρα πρὸ πάντων εἶναι ἀνάγκη νὰ δεῖξωμεν ὅλην ἡμῶν τὴν φιλογένειαν καὶ φιλομουσίαν ;

Ἐλπίζωμεν, ὅτι μετὰ τὰ τελευταῖα γεγονότα, ὁπότε διηνοίχθησαν καὶ πρὸ ἡμῶν νέοι εὐρύτεροι ὀρίζοντες αἰσιωτέρου μέλλοντος, ἐλπίζωμεν, ὅτι καὶ νέαι ἰδέαι θέλουσιν ἐπικρατήσῃ καὶ παρ' ἡμῶν, καὶ ὅτι θὰ ἀρχίσωμεν νὰ ἐκτιμῶμεν πρεπόντως τοὺς παράγοντας τοῦ ἐθνικοῦ καὶ ἠθικοῦ ἡμῶν μεγαλείου, ἐν οἷς τὴν πρῶτην θέσιν κατέχει δι' ἡμᾶς τοὺς ἐν τῇ Ἀνατολῇ οἰκοῦντας ἡ αἰωνόβιος καὶ γεραρὰ Εὐαγγελικὴ Σχολή.

Ὁ Ὑψιστος εἶθε νὰ ἀναπαύσῃ τὰς ψυχὰς τῶν ἰδρυτῶν, εὐεργετῶν καὶ

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΘΕΙΟΥ ΚΗΡΥΓΜΑΤΟΣ

Ἱ. Α. Σεβασμιότης ὁ Μητροπολίτης ἡμῶν κ. κ. ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ τῆς αὐριον Κυριακῆς 16 Μαρτίου κηρύξει τὸν θεῖον λόγον ἐν τῷ ἱερῷ ναῷ Αγ. Γεωργίου.

Ἱ. Α. Θεοφιλία ὁ ἅγιος Ξανθοπούλεως λεως κ. κ. ΑΜΒΡΟΣΙΟΣ ἐν τῷ ἱερῷ ναῷ τοῦ Τιμίου Προδρόμου (Σχοιναδικα). § 1

Οἱ δὲ ἱεροκληρικὲς τῆς Θερησκευτικῆς Ἀδελφότητος "Εὐσεβείας," νὰ κηρῦξωσιν ὡς ἑξῆς :

Ὁ ἱερολογ κ. Γρ. Ὁρφανίδης π. μ. ἐν τῷ ἱερῷ ναῷ Βουτζᾶ.

Ὁ ἐλλόγ. κ. Π. Κατσιναβάκης π. μ. ἐν τῷ ἱερῷ ναῷ Σεῖδη-κιοῖ, μ. μ. δὲ ἐν τῇ σχολῇ Αγ. Αἰκατερίνης.

Ὁ ἐλλόγ. κ. Β. Εὐθυμίου π. μ. ἐν τῷ ἱερῷ ναῷ Εὐαγγελιστρίας μ. μ. δὲ ἐν σχολῇ Αγ. Δημητρίου.

προστατῶν τῆς Σχολῆς. Ὁ Ὑψιστος εἶθε νὰ ἐπευλογῆ οὐρανόθεν πάντας τοὺς ὑπὲρ αὐτῆς λόγῳ καὶ ἔργῳ κοπιῶντας καὶ συνεχίζοντας τὰς ἀρχαίας τῶν πατέρων ἡμῶν παραδόσεις, οἵτινες τὸ μεγαλεῖον τῆς φυλῆς ἐπέζητησαν ἐν τῷ συνδυασμῷ τῶν ἐλληνικῶν γραμμάτων καὶ τῶν ὑγιῶν ἀρχῶν τοῦ εὐαγγελίου. Καὶ εἶθε ὁ Ὑψιστος νὰ ἀξίωσῃ ἡμᾶς νὰ ἴδωμεν λίαν ταχέως νέον χρυσοῦν αἶψα ἐν τῷ Ἔθνει καὶ τῇ Ἐκκλησίᾳ ἡμῶν καὶ νὰ ἀναφανῶσιν καὶ πάλιν ἐν τῷ ἡμετέρῳ Μεγάλῳ καὶ Βασιλικῷ Γένει καὶ ἐν τῇ ἡμετέρᾳ Μιᾷ Ἀγίᾳ, Καθολικῇ καὶ Ἀποστολικῇ Ἐκκλησίᾳ, νέοι μεγάλοι Διδάσκαλοι, νέοι μεγάλοι Πατέρες, ὅμοιοι πρὸς τοὺς Μεγάλους Ἱεράρχας, ὅμοιοι πρὸς τὰ χρυσᾶ στόματα τῆς ἀληθείας, τὸν Βασιλεῖον τὸν Οὐρανοφάντορα, τὸν Γρηγόριον τὸν Θεολόγον καὶ τὸν Ἰωάννην τὸν Χρυσόστομον. Γένοιτο.

† Ἱεροδ. ΓΡΗΓ. ΟΡΦΑΝΙΔΗΣ

ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ : Π. Γ. ΔΟΥΚΕΛΛΗΣ - ΤΥΠΟΙΣ "ΙΕΡΟΥ ΠΟΛΥΚΑΡΠΟΥ,"
Ἐκαστον τεῦχος τιμᾶται ἐν Σμύρῃνῃ μεταλ. 2· ἐν ταῖς ἐπαρχίαις μεταλ. 3.